

Tristesse op de weegschaal

Jeroen Versteete

'Is er nog gedanst geweest?' Een man naast mij ontwaakt knorrend terwijl een voorzichtig applaus de Britse performer Bill Aitchison op het nippertje overtuigt toch nog maar eens te komen groeten. Zijn vrouwelijk gezelschap zegt niets maar trekt haastig haar jas dicht. Nochtans, Aitchison heeft in het begin van de voorstelling vriendelijk zijn excuses aangeboden voor de afwezigheid van Ivana Müller, de Kroatische danseres die op het programma stond met haar nieuwe voorstelling *How heavy are my thoughts*. Ze kon jammer genoeg niet aanwezig zijn, maar omdat hij zo vertrouwd was met haar *body of work* en met het onderzoek dat haar de laatste maanden had begeistert, zou hij haar performance vervangen door een lezing, gedocumenteerd met gefilmd archiefmateriaal.

Artistiek onderzoek: elke zichzelf respecterende kunstenaar doet het tegenwoordig in het openbaar. Werkprocessen worden ontsloten, proefmethodes beschreven, wetenschappelijke discoursen en referenties uit verschillende paradigma's aangeboord, repetitieve ruimtes omgedoopt tot laboratoria, tussentijdse resultaten gepresenteerd en geëvalueerd. *How heavy are my thoughts* is een fictionalisering van zo'n onderzoek, waarin Ivana Müller wil achterhalen hoe zwaar haar gedachten eigenlijk zijn. Aanvankelijk doet ze dat, zo blijkt uit de nauwkeurig genummerde en gedateerde documenten waarmee Aitchison het project voorstelt, op *hardcore* wetenschappelijke wijze. Ze begint met empirische proefnemingen waarbij ze languit op een balans gaat liggen en merkt dat die steeds in de richting van haar hoofd kantelt, zo gauw ze aan iets sombers denkt. Of dat haar hoofd op een weegschaal bij de gedachte aan haar schulden iets meer blijkt te wegen dan wanneer ze zich verbeeldt dat ze ligt te masturberen op haar favoriete strand. Ze laat hersenscans maken tijdens verschillende gemoedsgesteltenissen. Aan de cognitieve psycholoog W.A. Wagenaar stelt ze de vraag of ideeën zich ook in andere lichaamsdelen dan het hoofd kunnen ontwikkelen, terwijl de fysicus en ruimtedeskundige Prof. T.

Siemsen Einsteins energieformule aanwendt om voor haar te berekenen dat ze een punt heeft wanneer ze vermoedt dat gedachten nooit kunnen verdwijnen. In al haar rationele absurditeit is dit onderzoek een extreem geval van een project '*where theatre meets science and science meets theatre*', zoals het Aitchison zelf op een gegeven ogenblik in zijn betoog ontsnapt, *very tongue in cheek*.

De Domzaal in de Gentse Vooruit zette het *mockery*-gehalte van dit 'artistiek onderzoek' extra in de verf. Het tafeltje waaraan Aitchison zijn uiteenzetting hield en het dia-scherm waarop de videobeelden werden geprojecteerd, verdronken er in het grote, voor de rest onbelichte speelvlak. Helemaal anders was het de avond voordien, toen de voorstelling plaatsvond in het STUK. Daar sprak Aitchison het publiek toe in het kleine, pittoreske auditorium van de K.U.Leuven. Achter zijn kathedraal in het middelpunt van die steile halve cirkel vol smalle houten bankjes, paste hij volledig in het plaatje. Wat de klassiek gepresenteerde performance verloor aan contrast met typische *performance spaces* en de verwachtingen die die opwekken, won het hier aan charme en, belangrijker, het was gemakkelijker je in de fictie te verplaatsen waarin Aitchison de bizarre stu-

die van Ivana Müller voorstelt. Want dat is deze performance uiteindelijk: een vertelling over de zoektocht van een vrouw. In het begin van de performance geeft Aitchison daartoe zelf een belangrijke aanwijzing: hij deelt mee dat hij Ivana Müller, wiens close-up op dat ogenblik in beeld verschijnt, voortaan zal benoemen als I.M., '*I am*'. Een knipoog naar de descartiaanse gevolgtrekking 'ik denk, dus ik ben'. Deze opening bezorgt I.M. tevens de allure van een literaire heldin in een Bildungsverhaal, of een Victoriaans personage *on the verge of self-awakening*... Aitchison omschrijft de inhoud van Müllers documenten dan ook als een 'reeks van gebeurtenissen die haar leven zouden veranderen', en vermeldt wat later dat ze tijdens haar onderzoek 'steeds meer vrienden kreeg in de wetenschappelijke wereld en dat ze intussen zelfs met een wetenschapper getrouwd is'...

De geloofwaardigheid die de auditorium-omgeving de performance helpt te ontwikkelen – je bent niet aan het kijken naar een encenering van een fictief onderzoek dat zich in een zwarte doos afspeelt, in de bankjes lijkt je daarentegen zelf wel in de fantasie te zitten – maakt het gemakkelijker helemaal mee te gaan in het verhaal waarin I.M. de hoofdrol speelt en dat steeds verder afdwaaft van de afhankelijke hyperwetenschappelijke denkkaders en puur conceptuele spelletjes met de letterlijke interpretatie van de uitdrukking 'zware gedachten'. Steeds dieper verzinkt ze in metafysische, bijgelovige, soms ronduit hilarische experimenten. Ze bestudeert de middeleeuwse filosoof John Duns, die de 'Dunce Cone' (een punthoed die veel van een feestmutsje wegheeft) introduceerde om de gedachten van zijn leerlingen op één centraal punt te concentreren. Ze probeert lastige vragen tot heldere antwoorden uit te zuiveren door bij elke vraag een glas graanwodka leeg te drinken, springt op en neer op een trampoline in de hoop zware en lichte gedachten van elkaar te scheiden, staart naar een witte muur om haar hoofd leeg te maken. Ook toont Aitchison een document met de titel *I want to know for sure*, dat helemaal geen proefneming meer toont, maar een spiermaakte I.M. die, oerkreten slakend,